

Edice a materiály

HLEDÁ SE HVĚZDA PRO KRESLENÝ FILM

Rozhlasové pásmo

(závěrečná hudba a zpěv z loutkového představení, gramofonová deska: aplaus)

Irena: Chtěla bych mluvit prosím s ředitelem loutkového divadla.

Malík: *(z dálky)* Ano, okamžik, hned k Vám seběhnu. *(schody zblízka)* Tak už jsem tady – čím vám mohu sloužit milostivá paní? Jsem doktor Jan Malík.

Irena: Dobrý den – jsem Irena, režisérka pražského Studia trikových filmů.

Malík: Paní Irena? Ano, už jsem o vás slyšel a v kině jsem viděl vaše hezké trikové filmy. Co vás ke mně přivádí?

Irena: Já... tedy... potřebuji hvězdu.

Malík: Hvězdu?! Ale tady není žádný holubník, ale loutkové divadlo.

Irena: Ale já myslím přece filmovou hvězdu, a to pro trikový film. Tak říkajíc hvězdu trikového filmu. Hlavní představitelku! A na představení ve vašem divadle jsem právě viděla tak skvělé loutky, že bych ráda některou angažovala pro svůj nový trikový film.

Malík: Ale nemůžete mi přece lanařit žádnou z představitelk! Moje loutky musí vystupovat tady v divadle, bez žádné se nemůžu obejít. Jak dlouho by trvalo natáčení trikového filmu?

Irena: No – asi tak tři měsíce.

Malík: Tři měsíce? Pane bože, jak má být ten film asi dlouhý?

Irena: Tak 150 metrů – to znamená asi pět minut promítacího času.

Malík: Ale to je přece neuvěřitelné! Vy pracujete tři měsíce na filmu, který se pak v kině promítne za pět minut?

Irena: Ano, to už tak je u trikového filmu, když má mít práce nějakou uměleckou hodnotu. Ale nemusíte mít strach, že si vaši hvězdu budu okupovat jen sama pro sebe. Dopoledne bude filmovat u mne, odpoledne a večer už může vystupovat u vás. To se dá dělat s loutkami stejně jako s lidskými herci!

Malík: Tak teda dobrá – souhlasím. Jen se musíte postarat o to, aby filmové natáčení nebylo moc náročné a aby se pak moje loutka do divadla nevracela moc uhoněná a utahaná.

Irena: Ne, pane doktore, nemějte strach.

Malík: A která loutka by to měla být?

Irena: Nejraději bych se nejdříve podívala a poslechla si, co umějí vaše umělkyně.

Malík: Dobrá, to se dá hned vyřídit. Předvedu vám pár loutek.

Irena: Výborně.

Malík: (*volá*) Táno, Věro, Evo, pojdte sem na chvilku, mám vás představit jedné filmové režisérce!

Hlasy loutek: (*vzrušeně jedna přes druhou*) To je ohromné – přijdu hned – jsem tak vzrušená – stanou se z nás ze všech filmové hvězdy? – Vždycky jsem chtěla k filmu.

Malík: Tak tedy nejdřív Táňa! Hezké děvče, že? A jak se umí hýbat – hlava – krk – ruce, nohy, všechno se hýbe, dokonce umí mrkat očními víčky. Ale bude nejlepší, když paní filmové režisérce něco zazpíváš.

1. loutka: Ach, pane bože, zrovna dneska, když jsem tak strašně indisponovaná... Tak dobře. Pane kapelníku, prosím! (*deska: koloraturní árie, soprán s doprovodem*)

Irena: Velmi pěkné, mockrát Vám děkuji! (*potichu*) Ale víte, pane doktore, ta maličká přece jenom není ta správná do té role, kterou by měla hrát. Asi se více hodí do opery a do operetních rolí, že? Nemáte nějakou jinou? Aby měla, jak se říká, čerta v těle?

Malík: Tak si snad poslechněte Věru – Věro, jsi připravená? Tak sem pojd'

2. loutka: Už jsem tady! Volali jste mne? Dobrá – předvedu se vám. (*odkašlávání*) Ukážu Vám něco dramatického – monolog Ofélie z Hamleta: (*recituje velmi dramaticky*)

A já, všech žen ta nejnešťastnější
a nejbídnější, kteráž sála jsem
med jeho slibů hudbou zvučících,
teď zřím ten rozum čacký, vševládny,
jak popukané zvonky líbezné,
vše rozladěné, drsně znějící;
Ó běda mi, že shlédla zrakem svým
jsem to, co shlédla jsem, a zřím, co zřím.
[přeložil J. V. Sládek]

Irena: Mockrát děkuji – to plně stačí! (*potichu*) Tak to tedy teprve není to, co potřebuji. Hledám herečku se sexappealem, aby měla říz, dobře zpívala a tančila a aby uměla německy a česky pro obě verze...

Malík: Okamžik, paní Ireno, teď přijde ta pravá. Evo!

Eva: Prosím, co mám předvést?

Malík: Všechno, co umíš. Tak se tedy snaž, aby z tebe byla filmová hvězda!

Eva: Tak se Vám předvedu v něčem anglickém. Haló, kapelníku, jedeme! (*deska: jazz, sbor, soprán s velkým orchestrem, stepařské vločky*)

Irena: Bravo, výborně – tak tedy Evo, myslím, že tu roli budeš moci hrát!

Eva: Nádhery – tak můžeme hned udělat smlouvu!

Malík: Ale Evo, ty do toho jdeš pěkně zostra!

Irena: Tak rychle to samozřejmě nejde. Nejprve s tebou uděláme zkušební natáčení, pak si tě vyzkoušíme před mikrofonom – a nakonec se také musíš seznámit s tím, jak to u filmu chodí. Nebo jsi snad už někdy filmovala?

Eva: Ne, ještě nikdy. Ale už se na to hrozně těším a jsem strašně zvědavá, jak to chodí v takovém ateliéru trikových filmů. Kdy odjíždíme?

Malík: No, kam chceš odjet?

Eva: No, myslím přece do Hollywoodu.

Irena: Ale Evo, filmy se přece točí i u nás, nejenom v Hollywoodu.

Eva: I trikové filmy? Myslela jsem si, že se dostanu k Waltu Disneyovi a jeho myšáku Mickeymu, kačerovi Donaldovi, psu Plutovi, těm třem malým prasátkům a...

Irena: Dost, dost. Myslíš si, že v Evropě neumějí natočit žádné trikové filmy? Zůstane-me pěkně v Praze.

Eva: Ach, v Praze je také ateliér trikových filmů? To jsem ještě vůbec nevěděla.

Irena: Ještě toho o trikovém filmu určitě hodně nevíš. Nezdá se ti to také?

Eva: Určitě – ráda bych například věděla, kdo bude můj partner.

Malík: Ty jsi ale strašně zvědavá, Evo.

Irena: Pravděpodobně budete hrát společně s Hurvínkem, to je velmi talentovaný filmový herec. Určitě ho znáš, že?

Eva: Ale samozřejmě – slavná loutková hvězda Hurvíněk. Vystupuje vždycky společně se Spejblem. Ach, to musí být krásné filmovat s ním. Řekněte paní Ireno, je v našem filmu také nějaký happy end, s polibkem...?

Malík: Evo, teď se ale chovej slušně. Promiňte prosím, paní Ireno, je tak strašně nevychovaná, budete ji muset řádně vycepovat.

Irena: Na to se spolehněte, pane doktore. Práce na trikovém filmu není žádná zábava a vyžaduje to spoustu disciplíny. Když byste mi Evu dal teď hned s sebou, ukázala bych jí, jak to chodí v našem studiu trikových filmů.

Malík: Dobrá, svěřím Vám ji, až do večerního představení má volno.

Eva: Prima, už jsem oblečená. Tak žijte blaze, milý doktůrku, uvidíte mne znovu jako filmovou hvězdu. A zítra ráno si přečtete v novinách: „Greta Garbo trikového filmu objevena“ – tak to budu já.

Malík: Servus, Evo – jen aby ti moc nenarostl hřebínek. A před představením tě vyzvednu z ateliéru, abys byla ve své šatně včas. Tak tedy nashledanou, paní Ireno.

Irena: Na shledanou, pane doktore – a mockrát děkuji. (*dveře, deska: hluk z ulice, zvonnění tramvají*)

Eva: Kdepak stojí vaše auto, paní Ireno?

Irena: Auto? Nemám žádné auto, jedeme tramvají.

Eva: Ach jé, já jsem si život filmové hvězdy představovala jinak.

Irena: Ještě nejsi vůbec žádná hvězda, ale jenom malá učednice. Víš už vůbec, jak se takový trikový film točí?

Eva: Ale samozřejmě: Buď hrají loutky – pak je to stejné jako v loutkovém divadle, jenom nahoře přitom je kamera a mikrofon. Nebo je to kreslený trikový film, pak se tedy prostě všechno namaluje a filmuje se. To je úplně jednoduché.

Irena: Tak to se tedy nebudeš stačit divit, jak je to všechno „jednoduché“. Máš alespoň ponětí, kolik jednotlivých obrázků se musí namalovat, když se dělá trikový film, který se promítá několik málo minut?

Eva: No jistě, určitě hodně, paní Ireno. Na takový filmeček, který v kině trvá tři až pět minut bude třeba asi alespoň tři sta až pět set obrázků.

Irena: A tomu říkáš hodně? Co ale řekneš tomu, že na trikofilm, který se promítá tři minuty, se musí zhotovit asi dvanáct až třináct tisíc jednotlivých obrázků – pro každý z těch mrňavých filmových záběrů alespoň jeden.

Eva: Cooo? Dvanáct – až třináct...

Irena: ...tisíc, ano. To koukáš, co? Teď už asi chápeš, že o výrobě filmů nemáš tušení a že se toho ještě hodně musíš učit. Ale pojď, musíme vystupovat, to je naše zastávka. *(deska: jako nahoře hluk z ulice)*

Eva: A ...a když natáčíte trikový film s opravdovými loutkami, například s Hurvínkem nebo se mnou – potřebujete také tolik těch jednotlivých obrázků?

Irena: Samozřejmě. No, hned sama uvidíš, jak se to dělá.

Eva: *(nesměle)* Ó já, to ale bude spousta práce...

Irena: Tak, už jsme tady; nahoru vyjedeme výtahem. *(bzučení výtahu)*

Eva: Jak vysoko jedeme?

Irena: Do pátého patra – tak to pro filmovou výrobu předepsala protipožární ochrana. *(deska 175, Všudybyl, od začátku, během následující scény se přehrají obě strany desky, nejprve tiše)*

Eva: Prima – to je hudba z rozhlasu, že?

Irena: Ne, ta hudba vychází z promítacího sálu. Pojď – právě se tam promítá film s tvým kolegou Hurvínkem. Podívej se na něj a něco si z toho odkoukej. *(kroky, dveře, hudba se zesiluje)*

Eva: Ach, to je přece Hurvínek. Jakou roli to vlastně hraje?

Irena: V tomhle filmu hraje malého Všudybyla, to znamená asi tolik jako „je všude“. Tenhle Všudybyl se pokouší dozvědět se, jak vlastně funguje rozhlas. Vidíš tu průsvitnou postavu vedle něho? To je královna vln, která mu vysvětluje tajemství rádiových vln.

Eva: Ten Hurvínek ale hraje výborně. A taková hezká hudba.

Irena: Ano, ta hudba je od Ježka, který skládá pro Voskovce a Wericha. A celý film byl natočen pro Československý Radiožurnál, aby rozhlasoví posluchači lépe pochopili, co jsou rádiové vlny zač a jak fungují. Podívej se – teď je Hurvínek na návštěvě právě ve vysílací budově Radiožurnálu...

Eva: Jak jste to jenom udělali, že hudba a obraz jsou spolu navzájem tak přesně sladěné? Hraje při každém natáčení obrazu současně také hudba?

Irena: Ale ne, to není možné. Tak tedy dávej pozor, aby ses teď už konečně dozvěděla, jak probíhá výroba filmů: Nejdříve se určí děj celého filmu a propočítá se na filmové metry. Pak se, ještě dříve než jsou zhotoveny kreslené obrázky, vybere hudba, musí se složit nebo zpracovat podle stávajících hudebních skladeb. Podle tohoto hudebního plánu se pak teprve propočítávají jednotlivé scény, to znamená kreslené obrázky nebo pohyby loutek. To hned zažiješ sama. Vidíš toho pána, který sedí tamhle v rohu a dívá se na ten film? To je náš filmový kapelník Fritz Kerten. Halo, Fritzí, pojď sem přece k nám.

Kerten: Ano, Ireno – dobrý den. No, dáme se hned do práce? Právě jsem si tady nechal znovu promítnout film s Hurvínkem, abych viděl, jak to můžeme příště udělat ještě lépe. Ale kohopak jsi to tady přivedla?

Irena: To je Eva – má se stát hvězdou našeho nového filmu. Líbí se Ti? Právě jsem ji přivedla od doktora Jana Malíka z loutkového divadla na Vinohradech – teď se má nejprve podívat na to, jak vypadá výroba filmů. Tak doufám, děti, že spolu budete dobře vycházet!

Kerten: Ale proč pak ne, Evičko?

Eva: Uděláte mi taky tak hezkou hudbu, jako ji dostal Hurvínek?

Kerten: Pokusíme se o to – ! Pojdme tedy ke klavíru. Jaký leitmotiv si představuješ, Ireno?

Irena: Víš tedy, Fritzi, představuji si něco zcela mimořádného. Něco, co úplně vybočuje z toho běžného rámce...

Kerten: Snad jazz? (*klavírní téma*)

Eva: Ano, prima, jazz – a já k tomu budu stepovat!

Irena: Budeš dělat to, co je napsáno ve scénáři, a jinak nic jiného, slyšela jsi? Ne, Fritzi, chtěla bych, aby ses jednou zcela odpoutal od pravidel, která ses naučil na konzervatoři, od předepsaných časových intervalů a spočítaných taktů, od nauky o harmonii a kontrapunktu...

Kerten: Vidíš, Evo, o to se hádáme u každého filmu. Tak tedy Ireno, už jsem ti přece tolikrát říkal, že to tak snadno nejde. Do muzicírování se nedá jen tak slepě skočit po hlavě!

Irena: A já ti ještě jednou říkám, abys to klidně zkusil! Určitě přijdeš na to, co mám na mysli.

Kerten: Tedy prosím – a co tohle? (*klavírní téma*)

Irena: To už je lepší. Ale snad něco ještě originálnějšího a překvapivějšího ... (*klavírní téma*)

Eva: To se mi líbí, pane kapelníku!

Irena: Ano, teď už je to lepší; teď jsi tak zhruba pochopil, co bych chtěla. Tak mi hodně brzo udělej dvacet metrů leitmotivu – příští týden si pak na to spolu sedneme a určíme konečný plán hudby.

Eva: Tak tedy to je pro mne španělská vesnice. Od kdy se hudba počítá na metry? To přece není látka na šaty!

Kerten: Podívej se, počet všech filmových metrů se musí určit dopředu. Promítání jednoho metru filmu trvá v kině asi dvě vteřiny. Když tedy skládám dvacet metrů hudby, tak musím pracovat jako rozhodčí na závodech se stopkami a napsat hudební téma, které bude orchestr hrát čtyřicet vteřin. Ale teď musím jet rychle na zvukové natáčení do ateliéru na Barrandov. Pojedete se mnou asi také?

Eva: Ano, to musí být hrozně zajímavé!

Irena: Jen jeď napřed, Fritzi; my se nejdřív podíváme na to, jak se filmy kreslí, a pak přijedeme za tebou.

Kerten: Tak tedy později na shledanou, Ireno – na shledanou, Evičko!

Irena a Eva: Na shledanou!

Irena: A my teď půjdeme ke kresličům a kresličkám. Tudy račte! (*deska: taneční nebo swingová jazzová hudba podbarvuje polohlasně celou následující scénu*)

Irena: Dobrý den!

Dodal a Kreslička: Dobrý den, Ireno!

Eva: Tady ale hraje pěkná hudba.

Irena: Ano, při kreslení vždycky necháváme hrát rádio, jinak by se ta těžká práce často vůbec nedala až do pozdních večerních hodin ani vydržet. Co se tak udiveně díváte, děti, na tuhle malou dámu, kterou jsem s sebou přivedla? To bude možná naše nová hvězda. Jmenuje se Eva a určitě vám ráda dovolí, aby jste se na ni trochu podrobněji podívali – pak si všichni společně pohovoříme o tom, co by se z ní dalo udělat.

Eva: *(tiše)* Mám krásně vykult oči, paní Ireno?

Irena: Ne, u nás ti ten nejkrásnější kukuč moc nepomůže! To je pan Karel Dodal, šéf kresličského ateliéru, a to je naše první kreslička! Tak, jak se vám líbí naše Eva?

Dodal: Hm... není špatná. Umí už pořádně chodit a pohybovat se před kamerou? To je u filmu to hlavní.

Kreslička: Když bude pěkně oblečená a dobře nalíčená, mohla by působit docela mile, paní Ireno.

Irena: Ale děti, to od vás vůbec nechci vědět! Daleko důležitější je rozhodnout, jestli ji budeme používat jako plastickou loutku, nebo jenom jako kreslenou figurku. To teď musí rozhodnout Dodal.

Dodal: Myslím si, že nejlepší bude oboje – tak jako jsme to dělali s Hurvínkem.

Eva: Smím se taky dozvědět, o co se tady jedná?

Irena: Tak dávej tedy pozor: Víš přece, že v trikovém filmu mohou vystupovat loutky a že je taky možné užívat kreslené obrázky. Například Hurvínka, kterého jsi před chvílí viděla ve filmu, jsme nejprve natočili jako loutku a pak hrál jako kreslená figurka.

Dodal: Tady – právě jsem od ruky navrhnul malou skicu naší nové hvězdy – myslím si, že by se vyjímal docela dobře i jako kreslená figurka!

Eva: Smím se na to taky podívat? Prima, vy jste mne ale dobře vystihl! To vy všichni kreslíte celý den takové figurky?

Dodal: Všichni ne. Je nás tady dohromady osm lidí, jak vidíš. Tři dělají podle mých propočtů figurky pro trikové filmy – každý mrňavý pohyb nějaké figurky musí být totiž naprosto přesně propočítaný, pro každou figurku je třeba celá řada jednotlivých kreseb, aby to pak ve filmu vypadalo přirozeně. Jiní dva kolegové kreslí podle mých údajů obrázky pozadí – to je ulice, domy, krajinu, kde mají hrát jednotlivé figury...

Eva: Ale proč to nedělají stejní kresliči – myslela jsem si, že figury a pozadí se pak vždycky společně octnou na jednom obrázku!

Kreslička: Ano, ve filmu to také tak vypadá a dříve bylo také všechno na jednom obrázku. Dnes se pracuje jinak. Pojď přece blíž, pak uvidíš, jak se kreslí moderní trikový film.

Irena: Jen tam jdi, Evo, a podívej se na to.

Eva: Ach... Na co to kreslíte? To přece vůbec není papír?

Kreslička: Ne – to je celuloid! Dříve se pro každý jednotlivý filmový obrázek dělala nová kresba nebo se na kresby pozadí pokládaly vystřižené papírové figurky s pohyblivými údy. To už je dnes všechno překonané. Když má mít obrázek v trikovém filmu hloubkovou perspektivu a má vypadat živě, musí se to udělat, jak to tady vidíš: Kreslí se na tenké celuloidové listy, které jsou průhledné. Teprve několik takových listů složených na sebe vytváří hotový obrázek!

Dodal: Tady vidíš příklad, Evo – to je obrázek, na který se ještě určitě pamatuješ z filmu s Hurvínkem: Hurvíněk po rádiových vlnách pluje do vysílací budovy. V budově se rytmicky rozsvěcují okna a zazáří vždy jako reflektory. Tady máš ty různé kresby, které patří k tomuhle jednomu obrázku: Zcela dole leží kresba pozadí s obrazem vysílací budovy, na ní je celuloidová deska s okny, která se rozsvěcují, na ní je další deska s paprsky reflektorů, na ní další s rádiovými vlnami a na ní je úplně nahoře kresba s Hurvínkem.

Irena: Rozumíš tomu, Evo?

Eva: Ano. Tak nějak to už chápu. A co se děje tam vzadu na tom stole s mnoha barvami?

Dodal: Když děláme barevný film, kolorují se tam kresby.

Eva: Barevný film – ? Myslela jsem si, že se jednotlivé filmové obrázky vybarvují!

Všichni: (*smějí se*)

Dodal: Víš Evo, někteří podivíni prý na pohlednici napíší celou bibli. Aby se podařil takový kousek jako vymalovat barvami filmový obrázek 25 mm široký a 18 mm vysoký, potřebovali bychom takového kouzelníka! Bohužel tady takového umělce nemáme.

Eva: (*nesměle*) Ano... Ale jak se tedy dělá barevný film?

Kreslička: To je velmi složitý proces, to nepochopíš.

Irena: Alespoň to zkusíme. Tak tedy nejdříve se kresby kolorují a pak se snímají speciálně konstruovanou kamerou, která má tři barevné filtry.

Dodal: Už jsi někdy slyšela, že se všechny barvy dají složit ze tří základních barev?

Eva: Ano – z červené, modré a žluté. To jsem se dozvěděla od školáků, kteří k nám přišli do loutkového divadla.

Kreslička: Tak vidíš: Tyto tři filtry, z nichž jeden je červený, druhý modrý a třetí žlutý, vyloučí vždy zbylé barvy; negativní film pro barevné snímky má ale tři vrstvy, z nichž je každá citlivá na jednu z těchto základních barev. Když se negativ osvítí, tak se ty tři vrstvy červená, modrá a žlutá postupně vyvolají a kopírují a z těch tří základních barev se všechny barevné odstíny zase opět složí přesně tak, jak byly na kresbě.

Eva: Tedy zcela jasné mně to ještě není!

Dodal: To ti rád věřím – na to také jsou přísně střežená patentovaná tajemství, a kdyby bylo možné ten systém tak snadno napodobit, tak by na tom vynálezci nic nevydělali!

Eva: Ale mohla bych alespoň vidět, jak probíhá takové natáčení trikového filmu?

Irena: Samozřejmě – jen pojď dál do místnosti, kde se natáčí. Tedy zatím na shledanou!

Dodal a kreslička: Na shledanou! (*kroky, dveře, hudba doznívá*)

Eva: Ach – to je ale komický aparát!

Irena: To je naše natáčecí aparatura, takzvaný trikový stůl.

Eva: Ale kde je filmová kamera?

Irena: Podívej se přece nahoru – visí tam nahoře! Tady se nenatáčí vodorovně jako v ateliéru hraných filmů, ale svisle kolmo seshora dolů. Vidíš, tady, pod kamerou na stole leží celuloidové listy s kresbami. Jedna na druhou se položí na trikový stůl – takhle, vidíš? Když kresby leží naprosto přesně, zmáčkne se tady tento knoflík – teď dávej pozor!

Eva: Báječné! Z pravé a levé strany stolu se zapínají reflektory a osvětlují kresby – au, to světlo je silné, až z něho bolí oči!

Irena: A současně se nahoře v kameře osvětlí jeden filmový obrázek.

Eva: Vždycky jenom jeden?

Irena: Ano, samozřejmě. Pohyby figurek v trikovém filmu musí být přece rozloženy do nepatrně malých fází, aby to pak na promítacím plátně vypadalo jako přirozený pohyb.

Eva: A kolik takových obrázků je pak vidět na plátně?

Irena: Za každou vteřinu čtyřicet.

Eva: Čtyřicet! Teď už konečně chápu, proč se na trikovém filmu, který se pak v kině promítá několik málo minut, pracuje tak dlouho! A jaké je to, když hrají loutky – tak jako já? Jak se pak musím před kamerou pohybovat? Vodíte mne pomocí mých drátků a provázků?

Irena: Vyloučeno, Evo. To by pak na plátně vypadalo moc tvrdě a trhaně, když bychom tvé pohyby natočili v normálním tempu. Kromě toho smíš vystupovat jenom bez drátků a provázků, protože by je ve filmu bylo hned vidět – a to přece nevypadá pěkně, že?

Eva: Tak co mám tedy dělat?

Irena: Budeme tě natáčet naprosto stejně jako tyhle kresby tady, to znamená v nepatrně malých pohybových fázích, obrázků za obrázkem. Když například zdvihneš ruku, tak na to potřebujeme tučt obrázků, každý s nepatrným posunutím ruky. Teprve pak v kině vznikne dojem přirozeného pohybu.

Eva: Ach já, to bude spoustu práce! Ale jak je to s hudbou, kterou je pak slyšet v kině?

Irena: Hudba se samozřejmě natáčí zvlášť – před chvílí jel náš kapelník do ateliéru zvukových filmů na Barrandov a teď tam pojedeme za ním také my, aby ses s tím také seznámila. Pojď, oblékni se!

Eva: Ale jak se to jen dělá, že pak hudba tak přesně odpovídá pohybům na obrázcích? *(dveře, schody)*

Irena: Tak tedy dávej pozor. Protože se hudba nedá natáčet po tak malých kouscích jako pohyby figurek na obrázcích, musíme si vypomáhat naprosto přesnými měřicími přístroji, tedy metronomem a stopkami; hudba a samozřejmě i řeč se natáčeji na pás zvukového filmu v normálním tempu čtyřicet obrázků za sekundu. Přitom se přesně odpočítává čas i délka filmu. Ale to teď sama zažiješ! *(deska: hluk z ulice jako nahoře, přecházející v hudbu: „Tovární symfonie“)*

Irena: Tak – už jsme tady. Tady je zvukový ateliér. Buď pěkně zticha, Evo, ať nerušíme natáčení! *(zvukový pásek: „Fantaisie érotique“; pak odklepání, konec hudby)*

Kerten: Tak to ještě není docela ono! Právě jsem to stopnul. Stále ještě musíme zrychlit o tři a půl vteřiny. Dejte mi sem ještě jednou ten metronom. Děkuji. Nechám ho teď běžet ještě o trochu rychleji. *(tikání metronomu)* Ach, dobrý den, Ireno, dobrý den, Evičko! Je hezké, že jste tady. *(volá)* Pár minutek přestávka, pánové! A nalaďte si prosím své nástroje! Saxofony jsou trochu moc hluboko. *(deska: hlasy ladícího orchestru)*

Eva: Tady to ale vypadá zajímavě. Dva, pět, sedm – dvanáct hudebníků, a tolik mikrofonů! A co je to za legrační skleněnou skříň, ve které sedí ten muž?

Kerten: To je zvukotěsná skleněná kabina, kde pracuje mixér zvuku. Má za úkol regulovat sílu zvuku přenášeného jednotlivými mikrofony rozmístěnými v orchestru.

Eva: A co je to za sešit, který před ním leží?

Kerten: To je takzvaný zvukový scénář. Takový scénář zatím existuje jen u trikového filmu. Zatímco se u obyčejného hraného filmu pracuje jen podle scénáře, je třeba mít u trikového filmu také ještě zvukový scénář, tady jde totiž o ty nejdrobnější nuance; obraz a zvuk musí být sladěny na milimetr a na desetinu vteřiny přesně. Tak, a teď si pěkně sedni tam do rohu a poslouchej.

Irena: Opatrně, Evo, neupadni přes kabel od mikrofону!

Kerten: *(volá)* Tak, pánové, už zase začneme!

Eva: *(tiše)* Co je to za legrační nástroje – automobilová houkačka a dřevěná klapačka – ?

Irena: *(tiše)* To hned uslyšíš. Ten klakson oznamuje, že začíná natáčení zvuku a že musí být klid, a dřevěná klapka klapne bezprostředně před začátkem hudby – na zvukovém pásu tím pak vznikne proužek, takže se ví, kde začíná nově nahrávaný kousek hudby. Ale teď buď úplně zticha.

Kerten: Pozor na – tá – čí – me! Vše v pořádku, zvukaři? Dobře. Jedeme! (*klakson, potom klapka*) Synchron číslo 7 b! (*zvukový pásek: „Fantaisie érotique“ jako nahoře*)

Kerten: Tak, děkuji, konec! Tentokrát nám to s časem vyšlo.

Irena: To znělo k světu. Poslali už nakopírované včerejší zvukové nahrávky?

Kerten: Ano, už jsou vedle na stříhacím stole.

Irena: Pojdme tedy tam. Pojd', Evo!

Eva: Co je to za krejčovský stůl?

Irena: To není žádný krejčovský stůl, ale stříhací stůl – to znamená, že se na něm stříhá zvuk.

Eva: Zvuk se stříhá... ? Teď už mi z toho ale opravdu třeští hlava. Nejdříve se hudba skládá podle metrů a pak se stříhá zvuk. Možná, že ho pak zase ještě sešívají?

Irena: To jsi málem uhodla to pravé – sice ho nešijí, ale slepují ho – právě tak jako filmové pásy s obrázky. Zvuk se nahrává na filmové pásy stejně jako obraz – určitě přece víš, že se u zvukového filmu přeměňuje zvuk ve světlo, že? Tady je stříhací stůl a na něm máš takový pás zvukového filmu: Vidíš, že na jeho okraji probíhá úzký proužek se světlejšími a tmavšími místy. To je vyfotografovaný zvuk! V promítacím přístroji se pak tento světelný proužek zase proměňuje ve zvuk. Samozřejmě musí být zvukový pás přesně sladěn s obrazem na filmu; proto se oba pásy sestřihávají tak dlouho, až se nerozcházejí ani o zlomek vteřiny. Pak jdou oba filmové pásy do kopírovací laboratoře a překopírují se na sebe navzájem tak, aby zvuk a obraz byly na jednom jediném filmovém pásu. Tenhle filmový pás se pak může konečně promítat v kině.

Eva: Ach! To se přece nikdy nenaučím. Smím si alespoň prohlédnout tenhle stříhací stůl zblízka? Co je to tady za zvětšovací sklo?

Irena: Když se přes něj podíváš, hned to pochopíš. (*zvuk stříhacího stolu, eventuálně ho může imitovat promítací aparatura*)

Eva: Ach, to jsem se ale lekla. Co je ale tohle?

Irena: To je reproduktor ve stříhacím stole. Ve zvětšovacím skle vidíš běžící film a z reproduktoru k tomu slyšíš zvuk. Moc hezky to ale nezní. To je tak říkajíc jenom provizorní zvuk. Ale stříhač se v tom už vyzná.

Eva: Stříhač? Co je to zase za člověka?

Irena: To je vlastně ten člověk, který film sestřihává. Ale u nás to dělám sama, protože tahle práce je zvlášť důležitá. Přitom je možné nechat filmový pás běžet nejenom dopředu, ale taky dozadu – dávej pozor, to zní ještě mnohem legračněji. (*zvuk stříhacího stolu, když film běží pozpátku*)

Eva: To už je úplně jako indiánský pokřik.

Irena: No myslím, že pro dnes máš už hlavu plnou nových dojmů!

Eva: Ano, úplně se mi z toho všeho už točí hlava – skoro mám strach stát se hvězdou trikového filmu! (*zvonění telefonu*)

Irena: Halo? Pan doktor Malík? – Samozřejmě, už jsme hotové, můžete si svoji malou herečku zase odvézt. – Ano, pojdte jenom klidně nahoru!

Eva: Dobře, že si mě doktor Malík odveze – málem bych byla zapoměla, že dnes večer musím zase vystupovat v divadle.

Kerten: Ach, vy jste ještě pořád tady? Chtěli jsme přece ještě udělat s Evou zkušební natáčení? Jestli ne, nechám hudebníky jít domů.

Irena: Tedy, jestli máš chuť, Evo – můžeme s tebou ještě zkusit, jak mluvíš na mikrofon, než tě odveze doktor Malík domů.

Eva: Ano, velmi ráda!

Kerten: *(volá)* Ještě okamžik pánové – uděláme zkoušku s mikrofonem!

Irena: Tak pojď, Evo. Co chceš zazpívat?

Eva: Ach, to je jedno – nějaký z těch nových amerických jazzových šlágrů, já je všechny znám.

Kerten: Tak dobrá. Tady jsou noty pánové. Postav se sem, Evo. – Stůj, ne tak těsně k mikrofonu! *(deska: hlasy ladícího orchestru jako předtím)* Zvukař, pozor! Natáčíme na zkušební pás. Mikrofon 3! Je všechno hotovo? Pozor – *(odklepání, pak deska: taneční jazz se sopránem a velkým orchestrem)*

Malík: Bravo, Evo! Vidím, že se u filmu už cítíš docela dobře.

Eva: Dobrý večer, pane doktore Malíku – ach, bylo to strašně zajímavé. Ale nepředstavovala jsem si, že je práce na filmu tak zamotaná!

Malík: Byla hodná, paní Ireno?

Irena: Ale ano, chovala se moc mile – zvlášť, když pak konečně přišla na to, že nemá o filmu ani tušení!

Malík: Pojď tedy, Evo, musíme na představení.

Irena: Ještě okamžik – musíme přece s Evou sepsat smlouvu o angažmá. Zítra, než se dáme do práce, se smlouva musí podepsat. Tak, Evo: Po dobu trvání filmového angažmá se nesmíš provdat, nesmíš ztloustnout, nesmíš vést prostopášný život a poskytovat tisku interview...

Malík: Ještě štěstí, že je Eva jenom loutka – určitě smlouvu neporuší!

Irena: Tak tedy zítra ráno přesně v osm ve studiu, malá hvězdo trikového filmu!
(deska: číslo 175, Všudybyl I. díl, od začátku až do konce pochodu)

Přeložila Jindřiška Broukalová